

ÍNDEX

PRIMERA PART

Mercè Alentorn	9
Joanet.....	33
Mercè.....	57
Estrella	83
Casament	93
Joanet.....	103

SEGONA PART

Mercè.....	115
Joanet.....	129
Mercè.....	147
Joanet.....	169
Elvira Santamaria.....	179
Joanet a la cabana de caça.....	185
Taller de costura.....	187
Sofia i el fals Ernest.....	193
Mercè.....	197
Joaquim	231

TERCERA PART

Joanet.....	237
Mercè.....	263

Joanet.....	285
Mercè i Júlia.....	297
Mercè.....	301
Blanca	305
Agraïments	307

MERCÈ ALENTORN

LA MEVA VIDA, DES DEL DIA QUE VAIG NÉIXER, estava destinada a creure les persones que m'estimava; i vaig ser fidel a aquell designi, encara que, de vella, abans d'abandonar aquest món, no complís l'últim desig del meu difunt marit. La rebel·lia em va agafar de gran, és clar.

Sovint, m'agrada pensar que tot el que ens passa des que naixem fins a la mort només és una arbitrària successió de fets dels quals no n'escollim cap ni un.

Em dic Mercè Alentorn i sóc nascuda en un poble petit del Pallars anomenat Espuny.

Aquell dia en feia quatre que havia fet divuit anys; el tren xerricava trepidant quan entrava en una corba peraltada, frenant una mica, mentre ens inclinava a tots els viatgers, mig adormits, durant el trajecte de la Pobla de Segur a Lleida.

Al meu germà gran, en Pere, li queia el cap damunt les meves espatlles de tanta son com li venia al tren. El sotragueig sonava simètric i formal, com els batecs d'un cor en pau. Jo em distreia observant per la finestra la màgia de l'alba.

Els camps d'arbres que cruixien, la gebrada blanca damunt els sembrats pertot arreu, com una catifa tenebrosa i amenaçadora d'un cru gener. Lluïa un tímid sol boirós, titil·lant suau.

El paisatge m'era força familiar, perquè l'havia de fer uns quants cops a l'any, de vegades amb en Pere i d'altres no.

La mare m'havia convençut d'anar a Lleida a servir a la pensió La Oscense del carrer Paer Casanovas, regentada per la senyora Sofia, que tenia uns contraparents, per part del seu difunt espòs, a la Pobla. La mare m'explicà pacientment que als meus divuit anys m'havia de mantenir per mi mateixa, ja que les coses no anaven gaire bé a casa i la postguerra semblava no acabar mai. A Espuny, el meu poble, els meus avis hi tenien una casa de pagès gran i sòlida. Tots vivíem amb ells, eren els tractes; tots treballàvem i tots menjàvem. L'àvia i la mare, que s'ocupaven de la casa i de l'hort, estaven una mica delicades de salut. Teníem un ramat gran d'ovelles i alguna vaca de llet, gallines i conills al graner de dalt, per a vendre i per a les despeses.

Mentre el tren trontollava, vaig desembolicar el paquet de paper bast que duia dins la bossa; durant una estona m'anava ficant a la boca pessics de pa i formatge, tenint cura de no fer molles. El mocador de fardo on duia la teca feia olor de sabó de casa. Com sempre, en sentir l'olor, se'm feia un nus a la gola: gran, dolorós.

En Pere es despertava sempre a l'estació de Balaguer, ja que el tren frenava de cop i li feia caure el cap endavant. M'agradava veure com es menjava el seu bocí de pa i formatge, bellugant molt les barres amb gust. Mentrestant, jo guaitava per la finestra observant les faccions i el xant de la gent de l'andana, plantats tots, sense dir-se res. Semblaven plens de fred i de son. Era alliberador sentir el primer sotrac de l'arrencada del tren i a poc a poc com agafava revolada xiulant fort, deixant les cares de la gent endarrere, oblidant-los per sempre.

L'arribada a l'estació de Lleida i l'anada a peu al carrer Paer Casanovas carregada amb l'equipatge era una feina dura, gairebé esgotadora. En Pere m'ajudava, si és que havia

viatjat amb mi. Després marxava dient-me adéu amb la boca petita i els ulls tristos.

—Arribes tard, Mercè —em va dir la patrona, la senyora Sofia, quan em va obrir la porta aquell diumenge de gener de 1958, ben aviat al matí. Jo ja portava servint a La Oscense sis mesos llargs.

—Ja ho sé, senyora, ha de saber que tinc una tocadura al peu que no em deixa fer ni una passa.

—Au va, passa i posa't el davantal, que s'ha de preparar el dinar. Mira quina hora és. Ah, i neteja la set i la tres, que arriben els hostes avui a la tarda.

—Sí, senyora.

Anava ben coixa, ja que l'encetada va empitjorar. Me la vaig embenar amb beta de coixí i corrents cap a la cuina a pelar patates i estirabecs per a l'estofat del dinar.

La senyora Sofia era d'aquelles persones que quan les escoltes et fa un pessic l'estómac; que les creus perquè és la patrona, però que sempre et fan sentir poca cosa. Era vídua d'un marit ric de l'estraperlo. No havia tingut fills, ja que s'havien casat grans, i el senyor Antoni li havia llegat la casa sencera del carrer Paer Casanovas —ara, la pensió—. No en sé l'edat, perquè anava sempre molt empolainada i el maquillatge li podia disfressar les arrugues; si més no, jo diria que tenia l'edat de la mare.

La senyora Sofia no feia res en tot el dia; bé sí: escoltar la ràdio, prendre una xicra de xocolata a la tarda amb la seva amiga la senyora Luz i missa diària per allò del que diran. Normalment, tenia mal humor perquè deia que no li agradava tenir una pensió i que ella no hauria de treballar, que tot ho havia de decidir sola i que era molt difícil —“qualsevol dia m'ho traspasso tot i a viure”, sospirava amb una cigarreta fumejant entre els dits.

La majordoma, la Pepita, era una altra cosa, sortosament. Alegre i treballadora, bona noia, neta. Em deia sovint:

—Mercè, no t'amoïnis; la senyora Sofia fa veure que està de mal humor perquè li fem cas; jo l'he espiada pel forat del pany del salonet del piano com balla i canta agafada a la fotografia d'aquell primer xicot que va tenir a Terol. Gira i gira com una baldufa, amb estels dins els ulls i les galtes vermelles.

Jo callava i pensava que no estava gens bé que la senyora Sofia em fes aquesta malifeta. Sort que tenia la Pepita, que era el meu consol, la meva germana de Lleida.

La pensió era molt gran i esgotadora. Tenia cinc plantes, comptant el soterrani i les golfes. Al soterrani, hi havia la pinyola per a la calefacció o, de vegades, clofoll i carbó; hi desàvem els aliments de llarga durada i conserves. També hi havia un celler tancat amb clau. A la planta del carrer o baixa, s'hi trobava una sala ben quadrada i poc lluminosa, a excepció del final, que donava a un petit jardinet interior, plena de taules i cadires amb un passaplats que donava a una cuina tancada amb dues portes de pel·lícula de l'oest.

Al pis de sobre, hi havia la sala d'estar dels hostes i la de la senyora, totalment separades. També s'hi trobava el dormitori de la mestressa, que donava al jardinet. Una biblioteca plena de llibres de mentida i un piano que ningú sabia tocar eren al salonet privat de la patrona, on passava les hores fent solitaris damunt una taula braser amb un tapet verd i bevent ratafia o anís.

Al primer i segon pis hi havia les habitacions i un bany a cada planta, que s'havia de compartir entre els hostes, reservant-lo d'antuvi per prendre un bany calent, ja que la patrona feia pagar a part l'aigua calenta.

El quart pis era el que més m'agradava, perquè s'hi trobaven els armaris de la roba blanca i el dormitori de la Pepita i meu, amb dos llitets individuals i un armari de fusta de pi per compartir. La finestra de l'habitació donava al terrat, ple de cordills ben tibats i enlairats de punta a

punta. Al terrat, hi havia una mànega i una aixeta, i a l'estiu, la Pepita i jo, els diumenges al matí, després d'estendre la roba, ens arruixàvem l'una a l'altra per refrescar-nos una mica de la calor sufocant de Lleida. La bugada del cap de setmana era la més cansada, de tants llençols i estovalles com hi havia.

La senyora volia la roba blanca enlluernadora i perfecta. Per això ens inspeccionava un cop a la setmana tota la bugada ja recollida dins els armaris, per renyar-nos, tant si ho fèiem bé com si no.

—Aquesta taca del tovalló s'ha d'esfregar més! A la meva pensió no es posen tovallons amb llànties. Aquests draps de cuina, a estovar un altre cop; encara s'hi veuen regalims d'oli. Aigua calenta i sabó és el que cal i refregar i refregar fort fins que noteu la pell de les mans que està encetada, carn viva. A veure, ensenyeu-me les mans. Ai! Massa fines! No n'hi ha gaire, de feina, dins aquestes mans! —i posava una cara com si s'hagués begut una cullerada de vinagre.

I jo vingia llàgrimes avall, i la Pepita donant-me cops de colze al braç, perquè, segons ella, allò que la senyora Sofia volia era veure'ns plorar per tenir-nos bevent a les seves mans i així, quan veia aigua avall per les galtes, es posava contenta per haver aconseguit els plors. Quan veia humitejar els meus ulls ja es calmava una mica i baixava la veu un xic, però, segons com tenia el dia, tornava a envalentir-se amb quatre crits més; després es calmava i girava cua tota tibada, com si s'hagués empassat una escombra, amb el fru-fru dels vestits de piqué de colors vius que duia i talonejant fort pel ferm que jo netejava de genolls cada dia a trenc d'alba.

—Ho veus, Mercè? Si obres l'aixeta, se sent guanyadora.

—Què vols que faci, si m'arriba una glopada agra quan em parla?

—Que mentre et parla pensis en els lliris grocs del jardí de baix.

—Sí, home. Si que et penses que tinc un cap volador!

—Aquest truc de màgia me'l va dir el de la quatre, aquell que duia un barret marró i una gavardina arrugada estiu i hivern. Te'n recordes? Es deia Salvador.

—Són bajanades, aquestes coses. La mare m'ha dit sempre que creure la senyora és la meva obligació i mai no posar-la nerviosa ni contestar-li.

—És clar, la teva mare té raó. Jo ho faig. Però, dins el meu cap hi guardo flors vermelles i grogues... I també... la cara d'aquell noi de ca l'adroguer... com es diu... Ramon, que sempre té un somriure dolç quan et fica el recapte a dins el cabàs.

—Tu tens molts coloms al cap, però fa goig com veus les coses. Tant de bo jo pogués fer-ho com tu —vaig respondre a la Pepita eixugant-me les galtes després d'una bona plorada per culpa d'unes taques a la tovallola de la vuit.

Crec que això de plorar, ara que han passat tants anys i ho veig amb la distància que tot ho suavitza, amb la seda de l'acceptació, era d'enyorament de casa.

Tants anys, divuit per ser exactes, envoltada d'afecte, sense cap excés ni de menjar ni de roba, ans al contrari, fent molts sacrificis, ben de gust perquè tots tiréssim endavant. Tot es parlava en família. Tothom feia el que podia per tal de donar una mà. Jo vaig créixer en un entorn bo i càlid, segur. Allò difícil va venir més tard.

La pensió em va caure a sobre com un pes mort, com una làpida freda; hi faltava de tot: nens, sol i bèsties. Jo tenia a casa de tot, me'n sobrava i no m'adonava del tresor fugisser de què gaudia. La companyia dels germans, del sol cremant l'esquena a l'era, els lladrucs d'en Xaruc, el gos caçador del pare.

Jo a casa era viva, com la terra dels sembrats, com els geranis del terrat, com les tomates de l'hort. Viva com els grills

que canten a l'estiu, vora dels matolls, sota la finestra del menjador; com els gats que passegen pels teulats i cacen rates i s'amaguen amb els ulls de llum; viva com la veu de la Teresa, la meva veïna, que, com deia la mare: "No és gaire llesta, però renoi que n'és, d'alegre i bonica!"

Per més que jo m'esforçava a veure vida a la pensió, el meu cor no hi trobava cap moment tou o dolç per a ficar-m'hi a dins. Bé, de vegades trobava consol escapolint-me a estones al jardí de la planta baixa.

D'arbres, hi havia un llimoner que donava una gran collita, un llorer escanyolit però que feia fulles grans i una figuera rabassuda que regalava figues bordes. Al fons, rodejat de dues parets de ciment pintades de groc, hi brollava un petit estany, escrostonat de les vores, amb papirs a dins, que feien bonic. La Pepita hi tenia traça i plantava tubèrculs i llavors per tenir poms de flors tot l'any.

A mi em tirava més el baladre de color de rosa. Era bastant vell, però robust i doble. Pujava des de terra amb branques com un puny plenes de fulles grans i dobles. Era florit gairebé tot l'any, i n'hi havia dues grans mates, tan altes com jo o més i ben espesses.

A estones mortes, que eren ben poques, m'amagava asseguda a terra darrere del baladre, entre les seves fulles, que em despentinaven tota. Si per exemple havia plogut, m'arruixava la mata d'aigua de pluja; si era florida, m'omplia les trenes de pètals.

Allí, sota el baladre, em sentia bé, segura, amerada de la vida d'aquell arbust fort; escoltava com respirava el jardí i somreia com quan la mare em feia un petó. A la mare, quan somreia, se li feien els ulls xinesos i la boca ampla fins a les orelles. Feia bona olor i pentinava molt bé.

A casa meva, al poble d'Espuny, tot era feina i silenci. Quan en Pere em cridava a les sis del matí, jo arrossegava els peus de tanta son i poca esma. Cada dia igual: l'olor

de llet bullida i el pa dur esmicolat a dins; després l'era i el corral. Més tard, a fer bugada i a netejar la casa, que era molt gran, amb cinc estances de llits i armaris.

Vaig deixar l'escola als dotze anys, perquè varen néixer dos germans i els pares em necessitaven. La mare no s'havia recuperat de l'últim part i la petita Anna ja corria per tota la casa; era forta, amb unes galtes i uns ulls brillants i vius. Com que jo era la noia gran, ja se sap, a feinejar per tal que la mare es refés ben de pressa.

—Mare, pren aquestes sopes calentes amb ou. Diu la Conxita de casa Molins que cal menjar-ne cada dia per esmorzar, i apa, ben aviat a cuidar l'hort que tant t'agrada.

—Que n'ets de patidora, Mercè, filla. M'agrada com em cuides i quines sopes de farigola més bones. Tens molta traça per servir, et podràs guanyar la vida a Lleida i tenir independència.

—Però si jo no vull ser independent, mama! Jo vull viure aquí amb vosaltres tota la vida.

—No pot ser, filla. La vida de vegades no és com voldríem, però d'altres s'enfila bé.

—Aprendré lletra i em faré mestra per fer classe a la mainada nostra, i no caldrà que vinguin mestres d'altres pobles.

—Per a tots aquests plans, cal viatjar i nosaltres no en tenim, d'automòbil. Ni de bicicleta. Només un ruc, ja ho saps.

—Doncs treballaré nit i dia per poder estalviar i comprar una bicicleta.

—Mercè, filla, al Pallars no hi ha gens ni mica de feina per a una nena com tu.

—La meva vida és al vostre costat, faré el que calgui.

Jo no volia anar a Lleida i creure la mare. Cada vegada em vaig entossudir més, també per culpa d'aquells ulls d'en Joanet.

En Joanet era de cal Quinta, per allò de la “quinta forca”, ja que casa seva era als afores del poble. Tenia uns

ulls tan grans que li ocupaven mitja cara. Ell i el seu germà petit, en Tinet, tenien mala fama dins el poble per entre-maliats i malfeiners. Jo no els trobava dolents; al contrari, divertits i espavilats. A l'escola, la mestra els renyava sovint, però ells no feien gaire cas.

En Joanet m'esperava a la sortida de l'escola i, mirant-me divertit, s'atansava i com podia feia un salt per estirar-me les trenes i arrancar a córrer davant meu, rient molt fort. Jo gairebé mai no l'enxampava, i si ho feia li donava un bon pessic a la galta fins que li quedava ben vermella. En Tinet arribava sempre tard a tot aquell ritual de canalla enjogassada. Només hi havia un problema: quan en Joanet em mirava als ulls jo ja no tenia voluntat, era seva. Aquells ulls bruns, des dels dotze anys que em varen captivar. Encara que no era ben plantat en Joanet: ans al contrari, era baixet i escanyolit, amb orelles de Dumbo i el nas de cigró. Sempre duia una gorra color gris plena de llànties, estiu i hivern. Els diumenges i als estius anàvem a l'illa, a jugar; un lloc bonic, allunyat del poble, prop dels penya-segats d'en Xano. L'illa va ser el nostre lloc de reunió i juguesques quasi deu anys. Potser encara dins la soca d'una alzina morta hi podria buscar la capsa de tresors d'en Tinet.

Un lluminós diumenge de Lleida, després de la bugada, la Pepita i jo vàrem anar a buscar arengades per sopar a cal Mingo. De tornada, amb el cistell ple, vaig topar amb ell. En Joanet anava vestit de soldat, només se li veien orelles i ulls sota la gorra, la corretja del farcell li tibava la roba. Dels nervis, se'm van aflluixar les cames i amb veu tremolosa li vaig dir:

—D'on surts, tu?

—Estic fent la mili a Gardeny, Mercè.

—I què hi fas en aquest carrer tan lluny de Gardeny?

—li va preguntar la Pepita.

—Doncs, mirar de trobar-te —respongué ell tot decidit mirant-me.

—Jo no en sabia res de tot això.

—Podem anar a berenar aquesta tarda.

—Ni parlar-ne. Tinc feina a la pensió.

—Bé, si vols, Mercè —deia la Pepita—, pots anar-hi una estona a les cinc mentre la senyora va de visita a ca la Luz.

—Això no està bé. Encara em descobrirà la patrona i em farà fora.

—Doncs, el diumenge que ve, a aquesta hora més o menys, ens trobem aquí mateix.

I jo hi vaig anar el diumenge següent i molts diumenges més, perquè me l'estimava des que li vaig mirar els ulls per primera vegada als dotze anys. Aquella tardor, els diumenges a la tarda ens vèiem a la meva habitació amb la complicitat de la Pepita, que vigilava que no ens descobrissin. A ell li agradava estar-se al terrat amb una gasosa fresca que jo li pujava, assegut en una gandula vella, i somiar en temps millors.

—Quan acabi aquesta maleïda mili, compraré un ramat de vaques de carn i m'establiré com a terratinent.

—Tu no en saps, de vaques.

—En Tinet sí, està aprenent a cal Manco.

—Si és així...

—Seré ric i duré un automòbil com el senyor Feixa.

—L'has vist mai tu el senyor Feixa?

—I tant, amb roba feta a mida i un xòfer.

—Doncs no crec que sigui tan divertit ser ric, has de patir perquè no et prenguin els diners i guardar-los bé...

—Què en saps tu, de guardar diners?

—Vine i veuràs què et vull dir.

I em vaig equivocar en confiar-li el meu secret. Li vaig girar el matalàs i li vaig fer veure com guardava els diners de la mesada. Havia cosit un tros de roba a sota el matalàs

per ficar-hi els diners ben amagats. En Joanet va obrir molt els ulls dient: “Renoi, quin amagatall.”

—La meva dèria és portar-li diners a la mare cada vegada que vaig a casa. No és que ella es posi gaire contenta, perquè no en vol de diners guanyats per mi servint a Lleida. Diu que els guardarà per si de cas.

—Amb diners compres trossos de vida lliure.

—Jo no ho entenc, això que em dius; jo veig que els diners ajuden a una vida somiada.

—Vine, Mercè, que somiarem junts les coses que ens fan il·lusió —i em mirava amb aquells ulls grossos que m’anul·laven la voluntat i l’estimava més cada dia.

Passaven els mesos i la senyora Sofia no sospitava res de les meves trobades els diumenges al quart pis de la pensió. L’ama ja no em feria quan em parlava eixuta i de mal humor perquè jo duia dins un gran cabal de sentiments de dona enamorada que em donava ales.

Un bon dia, molt dematí, baixant de pressa les escales, carregada amb la bugada, vaig sentir com se m’afluixaven les cames tot d’un plegat i la força del desmai em va tirar graons avall fins al replanet del tercer. Allí em va trobar la Pepita, ensangonada i ferida. Va venir el metge i em van ingressar a l’hospital General Moscardó, que l’acabaven d’inaugurar.

Dues costelles trencades i el turmell revinclat. El metge em va dir que havia tingut un avortament d’un fetus de tres mesos. Em vaig angoixar, però no ho vaig dir a ningú. En Joanet no va venir a veure’m a l’hospital ni a la pensió.

El doctor em va recomanar anar uns dies a casa, a Espuny. La senyora Sofia va remugar una mica, però la Pepita la va convèncer dient-li que avisaria la Conxita per substituir-me uns dies.

A Espuny era hivern. Ho recordo perquè em sentia buida com el paisatge per dins i per fora. Tota jo era un forat sense pes. De fet, no era en aquest món. La mare

m'animava tant com podia i l'àvia em feia sopes amb un ou a dins per tornar-me el color a les galtes.

—Aquesta Mercè, a Lleida, ha perdut vida —feia la padrina, ensenyant les genives vermelles de les dues dents que li faltaven.

“Si ho sabessis, àvia, la vida que he perdut a Lleida”, pensava jo, asseguda a la cuina mirant el foc que ballava viu i monòton.

Passejant pel poble vaig veure de lluny en Tinet, que em va alçar la mà per saludar-me. Jo li vaig tornar la salutació. El cor em batejava fort, semblava que volia sortir-me del pit. Les llàgrimes em varen lliscar galtes avall sense remei.

Varen passar dues setmanes i havia d'anar a Lleida. Em feien mal una costella i l'ànima. Mai més no vaig ser la mateixa després de la caiguda. Una dona que perd un fill, de la mida que sigui, sempre està de dol. Ni la mare em feia tant de goig, ni pensar en els ulls d'en Joanet era bonic. Era com si s'hagués trencat dins meu quelcom de fort, que em sostenia dreta i ferma. Ai, aquell fill que no coneixeria, aquella videta meva, s'havia apagat abans de néixer.

En arribar a Lleida, em vaig adonar de tot: en Joanet m'havia pres els cèntims que jo tenia amagats al matalàs. Segur que hi havia una explicació. Una nit li ho vaig dir tot a la Pepita: no podia més, el pap s'havia fet massa gros. Ens vàrem passar gairebé la nit sense dormir. Menjant caramels de cafè amb llet. Ella em deia que ja em passaria, que era molt jove i que ara em semblava el més gran del món i la sort que havia fet d'haver perdut aquell nen, “que t'hauria esguerrat la vida”.

Jo, cada dia més pàl·lida. Sense gaire gana. Cada vegada més amagada sota el baladre del jardí. Fins que el senyor Ferran de la quatre em va dir un dia, mentre li servia l'escudella:

—Mercè, avui al salonet d'hostes, a la nit després de sopar, celebrarem Nadal. Jo tocaré l'acordió que he dut des de Barcelona i tots hi esteu convidats.

—No ho sé...

—I tant que sí, ja li ho he dit a la senyora Sofia i ja tens permís. Se't veu pàl·lida i cansada. Una noia jove com tu hauria de ser alegre.

—Doncs, si no hi ha més remei...

El senyor Ferran era de Barcelona. Un viatjant de vetesifils molt bon home. De fet, era músic, però la música no li donava per menjar ell i la seva família. Ja era avi de tres néts. Una vegada va venir la seva dona i un fill que continuaria de viatjant com el pare.

La vetllada va ser bonica. El senyor Ferran tocà belles melodies, nades alegres, i em va aixecar l'ànim. La Pepita em va fer menjar galetes i una copeta de ratafia. Es veu que vaig canviar el color de cara. El senyor Ferran em va dir: "Veig que t'agrada la música i els poemes. Jo n'escric, de versos. Vols llegir-los?"

I vaig fer que sí amb el cap.

L'endemà em va dur un recull de poesia catalana.

La lectura de poemes m'ajudà. Mai no hauria imaginat que dins les paraules hi hagués tant de consol. El llibret no era gaire gran i cabia dins la butxaca del davantal; de tant en tant, buscava el baladre i llegia una estona. La patrona ja no em feia por. Quan em renyava, memoritzava un poema nou i feia cara de pomes agres. Així ella es posava contenta i em deixava per inútil. De vegades, mentre pelava cebes aprofitava per pensar en poemes i plorar de valent fins que ja no em coïen els ulls. Crec que aquells mesos de versos i literatura em van guarir moltes ferides obertes, van ser cicatritzants.

Acabava de complir dinou anys i em vaig adonar que volia fer alguna cosa de profit, com totes aquelles noies quan

enfilaven al matí aviat pel carrer Paer Casanovas, vestides amb uniforme de quadrets grisos i rebeca blau marí, ben repentinades, amb cara de son, cap a l'escola L'Ensenyança. Tot va venir perquè un dia escombrava el replà del carrer de la pensió i una nena d'uns set anys es va aturar davant meu. Anava agafada de la mà d'una altra noia més gran, però no s'assemblaven gens.

—Per què cada dia que passo em mires amb aquests ulls tristos? —em va dir la més baixeta, que era de cara blanqueta i nas de cigró.

—Doncs, perquè em fa venir ganes de tornar a l'escola veure't passar cada dia tan contenta! —vaig respondre inusualment decidida.

—Doncs demà et duré el meu llibre de l'any passat, que t'agradarà de valent —va dir ella amb una lluentor d'ulls verds.

—Mercès, no cal, em sap greu —vaig xiuxiuejar-li.

—I tant! Oi, Paloma, que el llibre no em farà falta per a res enguany? —va dir la nena.

La situació era un pèl còmica. La Paloma va fer que no amb el cap i l'endemà, l'Alba, que així es deia la nena, em va dur el llibre. La vaig veure tan decidida que no vaig gosar contrariar-la. Li vaig donar les gràcies i li vaig recordar que el diumenge podia venir a la meva cuina de la pensió amb els seus pares a prendre una xicra de xocolata.

I així vaig conèixer la família Pàmies. Eren un matrimoni amb dos fills: l'Alba i en Javier. Vivien quasi davant de la pensió, al número catorze. El pare era funcionari de l'Institut Nacional de Previsión i la mare, mestra, treballava a l'escola Normal de Lleida preparant futurs mestres. El diumenge, tot sortint de Santa Maria Magdalena, la parròquia del barri, varen venir tots quatre a acompanyar l'Alba a berenar, encara que en Javier feia cara de voler-se quedar també. Jo no m'esperava, la veritat, aquesta simpàtica

visita, però la sorpresa va ser doble quan em vaig adonar que el petit també es volia quedar una estona amb nosaltres. El berenar va ser divertit, tenint en compte que els nens varen sortir al jardinet, mentre la senyora Sofia no hi era, i es divertiren de valent amagant-se l'un de l'altre. La mare dels nens, Montse Bonet, em va preguntar si volia més llibres de text o bé de literatura. Vaig fer que sí amb el cap i la setmana següent em va fer arribar, per una cosina que acompanyava els nens a berenar amb mi, tota una bossa carregada de novel·la clàssica.

Ves per on la meva amistat amb una neneta de set anys em va portar a una lectura quasi voraç dels clàssics. Les nits eren una batalla: la Pepita que si “tanca el llum” i jo “que he de llegir; si no, no m'adormo”. Vaig comprar d'estranguis a ca l'adroguer moltes espelmes i llumins. Així tenia la lectura solucionada, és a dir, la meva estabilitat i felicitat.

El senyor Ferran m'anava portant més antologies i poemes escrits per ell mateix. Jo continuava les meves rutinàries tasques, amb la il·lusió que arribés el moment d'agafar els llibres.

Un bon dia, quan jo tornava de comprar trampes per a les rates i taps de suro, vaig topar de nassos amb en Joanet.

—Que n'ets de rebonica, coi de Mercè! —I em va pessigar una galta al mig del carrer.

—Deixa'm.

—Què et passa, dona?

—Que ets un lladre, això em passa! On són els meus diners?

—Els vaig invertir en matèria primera per a un negoci. Te'ls pensava tornar, dona.

—Saps bé que t'has comportat molt malament. Torna'm ara mateix el que m'has pres.

—Amb una gasosa ben fresca al terrat?

—Com pots ser tan pocavergonya? Li ho diré al meu germà Pere, tot el que m'has fet.